

BILD | Bo Lambert Oktober 2008 BURKASHOPEN I HERAT Text & bild: Bo Lambert

TRE KVINNOR HUKAR framför en tandläkarmottagning i Herat. De sitter långt ut på trottoaren, nära gatan, alldeles invid rännstensens djupa, öppna dike. De hukar samman, smider ränker kanske, eller spår i sump. Burkan kan förefalla enförmigt likformig men det finns både kvalitetsskillnader och broderier som vittnar om graden av rikedom och klass hos den som gömmer sig under plisseringen.

Gatan där kvinnorna sitter löper mellan Fredagsmoskén som ghoriderna började bygga på 1200-talet och citadellet som grundlades 1500 år tidigare av Alexander. Herat är Afghanistans port mot väster, där sidenvägens karavaner alltid har rastat och köpmän från hela Asien i alla tider har bytt varor. Herodotos kallade staden för centralasiens "brödkorg", Alexander döpte den till Alexander Ariana och perserna gav den namnet Herat efter floden Hari Rud.

Burkabutiken verkar rymlig med sin stora fria golvyta, men det är en villfarelse, för plaggen hänger tätt längs alla väggar, och det är bara under taket som det finns utrymme för affischering och skyltning. Där uppe klänger, på ett nästan makabert sätt, några skyltexemplar av butikens burkor, som vore de fågel-skrämmor och fladdermöss. Den nakna glödlampan lyser med ett vitt, utspätt ljus som snabbt sipprar bort mellan plaggen. Längst inne i dunklet är två kvinnor i färd med att shoppa. På tröskeln till butiken balanserar en vackert skamfilad vattenkanal för den som vill skölja av fötterna före besöket.

I dörröppningen står två män i samspråk. Man kan gissa att de är de två shoppande kvinnornas män eller obligatoriska sällskap, mahram. Pojken som skymtar bakom dem har sina slippers på, och tänker tydligen inte gå in.

Burkan är redan en symbol för kvinnoförtryck. Snart blir den kanske ett lukrativt varumärke eller logo för någon smart modedesigner. Burka Band är Afghanistans första popexport, tre tjejer som klädda i heltäckande blå burka sjöng om sitt hemlands traditioner och konventioner i poplåten Burka Blue.

Det manliga modet har ju inget inpackningskrav och borde kunna vara mera varierat. Men de tre välklädda männen på bilden har ju likadana plagg, piran/tunban, långskjorta och vida bomullsbyxor i samma lätta material. Den raskt promenerande mannen bär sin turbansvans stolt över axeln som vore den halsduken på en fransk chevalier. Till och med skolpojken med ryggsäcken som skyndar förbi ser överdrivet prydlig ut i sin vit-vita skjorta och nästan feminint smala byxor. Ingen av männen på bilden ägnar de tre kvinnorna på trottoaren någon uppmärksamhet. Det är som om de inte fanns.

Den sista återstoden av dagsljuset sänker sig ned över gatan. Burkorna i butikensöppningen lyser himmelsblå, och pockar på uppmärksamhet. Snart kommer burkabutikens ägare att dra ned plåtjalusin och låsa fast den i järnkroken i trottoaren. Han stänger bara för natten. När kommer han att stänga för gott?

□